

Potravní ekologie poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) na gradientu urbanizace

posluchače **Václava Mikeše**

Předkládaná práce hodnotí výsledky čtyřletého studia (v letech 2002 – 2005) městské a „venkovské“ subpopulace poštolky obecné s cílem jednak porovnat lovecké úsilí a úspěšnost lovu jedinců obou sledovaných subpopulací, jednak porovnat prostorové chování samců tohoto druhu hnízdících v různě urbanizované krajině.

Práce zahrnuje 35 stran textu včetně seznamu použité literatury. Celkem 8 obrázků (grafů) a 5 tabulek je součástí textu.

Přehled dosavadních poznatků v literatuře, tvořící úvod práce je účelně zpracován, odráží dobrou práci autora s literárními zdroji a současně svědčí o skutečně solidním přehledu autora o dané problematice.

Kapitola Materiál a metodika je odpovídající jak z hlediska volby postupů sledování, tak i z hlediska popisu metodických postupů. Je též patrná účelná aplikace standardních metod na specifické podmínky sledovaných lokalit. Snad pouze použití metody zjišťování potravní nabídky do padacích zemních pastí s roztokem formaldehydu je podle dnešních aspektů (zákon o zacházení s obratlovci § 17) značně problematické a metoda byla vyvinuta v době před platností příslušné legislativy (od roku 1992). Byl pro tento případ schválen projekt pokusu na zvířatech Komisí na ochranu zvířat působící při MŠMT ?

Výsledky považuji za vhodně prezentované včetně přiměřené grafické dokumentace.

Diskuzi považuji za odpovídající jak zjištěným výsledkům, tak i citovanému počtu prací, zabývajících se podobnou problematikou.

K výsledkům práce si dovolím několik drobných poznámek či dotazů:

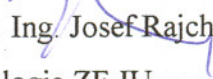
- může vyšší podíl sezení při lovu u jedinců v zemědělské krajině souviset s možnostmi tohoto způsobu lovu oproti městskému prostředí (kromě uvedených faktorů)? resp. lze uvažovat, že v (pří)městském prostředí nemají ptáci dostatečný počet posedů

v dostatečné vzdálenosti (výšce) nad terénem a současně v klidu (vzhledem k provozu na okolních komunikacích, přítomnosti chodců, psů...), v těchto podmínkách může být třepotání ve výšce nad frekventovaným terénem a rychlé ulovení kořisti v okamžiku, kdy se ptáci necítí být bezprostředně ohroženi reálným způsobem lovu než čekání na posedu (pokud je vhodný na místě) při častém vyrušování. Vyšší energetická náročnost může být vyvážena vyšší úspěšností způsobenou pestřejší potravní nabídkou, popř. kombinacemi s jinými způsoby získávání potravy (synantropní ptáci). Třepotání skýtá více možností k útoku (viz diskuze str. 21), takže i z tohoto pohledu může být vhodnější v prostředí, kde jsou ptáci odkázáni na **kratší časové možnosti nerušeného ulovení kořisti**. Předpokladem lovu z posedu ve volné krajině je přehlednost okolního terénu, a to jak z hlediska vyhlížení kořisti, tak i z hlediska vlastní bezpečnosti lovicího ptáka.

- bylo alespoň u některých párů dokumentováno složení potravy sběrem vývržků, zbytků potravy u hnízd a konfrontováno s potravní nabídkou?
- v kategorii pole byly sloučeny porosty obilovin, kukuřice, řepky, hrachu, okrajově slunečnice a brambory, tedy poměrně různorodé porosty jak co do zapojení porostu a tedy dostupnosti kořisti se v ní vyskytující, tak i z hlediska potravní (popř. další) atraktivity pro potenciální kořist. Tuto skutečnost naznačuje citace v kap. Diskuse na str. 21, o absenci třepotání nad nepokoseným obilím. Nebylo by účelné specifikovat podíl jednotlivých druhů polních kultur? Specifikace ruderálních porostů může být problematická vzhledem k jejich heterogenitě, jak autor konstatuje v kap. Diskuse na str. 22.

Formální stránka práce je na přiměřené úrovni.

Na závěr si dovoluji konstatovat, že práce splnila požadavky na ni kladené, proto ji hodnotím stupněm **v ý b o r n ě** a doporučuji k obhajobě.

doc. RNDr. Ing. Josef Rajchard, Ph.D.
katedra ekologie ZF JU

Oponentský posudek magisterské práce Václava Mikeše:

Potravní ekologie poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) na gradientu urbanizace

Katedra zoologie, Biologická fakulta JU v Č.Budějovicích

Praha 26.1.06

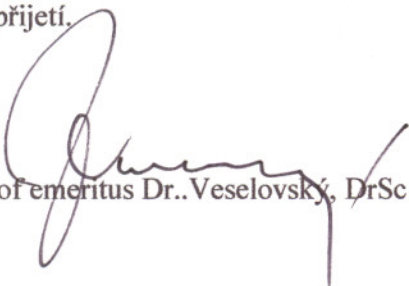
Práce i se seznamem literatury má 34 stran a dělí se do 6 oddílů: 1- Úvod, 2 – Materiál a metodika, 3 – Výsledky, 4 – Diskuse, 5 – Závěr, 6 – Seznam literatury. Již úvod práce prozrazuje autorovu velmi dobrou orientaci ve studované problematice.

V centrální části Prahy pravidelně již několik let pozoruji pravidelný zimní lov pěvců (zejména kosů a koňader) na okenních či v parku umístěných krmítcích a často pozoruji i poštolky konzumující lůj. Vzhledem k tomu, že magisterská práce je a zůstává úředním dokladem, trochu mi vadí velmi familiární styl poděkování.

Cílem práce bylo porovnání úspěšnosti lovu „městských a venkovských“ poštolek a srovnání prostorového chování samců poštolek v různých typech urbanizované krajiny. Velmi dobře je popsáno sledované území a rozdíly ve studovaných subpopulacích poštolek. Sběr dat probíhal ve čtyřech hnízdních sezónách jak ve městě, tak i v mimoměstských oblastech. Vysoce oceňuji odchyt a individuální označení samců poštolek, objektivní zjišťování potravní nabídky a sledování loveckého chování jednotlivých samců.

Výsledky práce jsou doplněny 8 grafy a 5 tabulkami, které statisticky hodnotí a doplňují celou sledovanou problematiku. Autor velmi kvalitně zpracoval jednotlivé části výsledků, které úspěšně vedly ke splnění zadaných cílů. Mám jen jedinou podstatnou připomínku, která souvisí s obecnou biologii živočichů. Jakákoliv aktivita se řídí homeostázou, časovým programem získávání energie, její optimalizací a vnější či vnitřní kontrolou. S.Dann (1981) jako první popsal strategii loveckého a potravního chování u poštolky v Handbook of Behavioral Neurobiology, Plenum Press NY. Jeho žák Masman et al. (1988), který je v práci citován, popsal, že energetické náklady na lov v letu jsou 9x vyšší, ale naopak tento způsob lovu je 10 x výnosnější. Autor magisterské práce správně poukazuje na vliv oblačnosti či lépe řečeno na lepší či horší kvalitu světla. Poštolka jako typický zrakový tvor nesleduje tolik oblačnost jako množství světla, nebylo by lépe hodnotu světla objektivně změřit luxmetrem? Formálně bych se zamyslel nad termínem sedění, poštolka sedí na vejcích, ale anatomicky vzato na větvi stojí a nevím zda jen při „sezení“ „nepremává“ a odpočívá, či na posedu číhá a pozoruje. Nelíbí se mi třepotání česky správnější je třepetání. Popis ke grafům i když jsem se dozvěděl, co spolu s létáním autor zařazuje do neloveckého chování, by se dalo vyjádřit obratněji než „Závislost podílu sezení z celkové doby lovu bez neloveckého chování na oblačnosti“.

Celkově vysoce hodnotím předloženou magisterskou práci a plně ji doporučuji k přijetí.

Prof. emeritus Dr. Veselovský, DrSc